

MEDŽIOJAMŪJŲ GYVŪNŲ APSKAITOS PAGAL PĖDSAKUS SNIEGE METODIKA

I SKYRIUS APSKAITOS TIKSLAS

1. Medžiojamųjų gyvūnų apskaitos pagal pėdsakus sniege (toliau – apskaita) tikslas – nustatyti kanopinių žvėrių ir didžiųjų plėšrūnų paplitimą, taip pat santykinę gausą, įvertintą kaip pėdsakų dažnumo indeksas, šalyje ir atskiruose jos regionuose.

II SKYRIUS APSKAITOS VYKDYTOJAI, MARŠRUTO NUSTATYMAS IR APSKAITOS ŽEMĖLAPIO PARENGIMAS

2. Apskaitos vykdytojai – medžioklės plotų naudotojai ir saugomų teritorijų direkcijos, atsakingos už gamtinio rezervato apsaugą ir tvarkymą.

3. Apskaita atliekama kasmet tuose pačiuose nuolatinuose apskaitos maršrutuose, kurių po vieną nustatoma kiekviename medžioklės plotų vienetė ir gamtiniame rezervate, įskaitant rezervatus, esančius valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose (toliau – apskaitos teritorija) ir pažymima žemėlapyje. Jeigu gamtinis rezervatas, esantis valstybiniame parke ar biosferos rezervate, yra mažesnis kaip 100 ha, atskiras maršrutas tokiame rezervate nenustatomas, o jo plotas integruojamas į vykdomos apskaitos teritoriją greta esančiame medžioklės plotų vienetė.

4. Apskaitos vykdytojai, prieš pirmą kartą vykdydami apskaitą, sudaro nuolatinį apskaitos maršrutą (toliau – maršrutas) pagal šioje metodikoje nurodytus reikalavimus, o kitais kalendoriniais metais apskaitą vykdo tuo pačiu maršrutu.

5. Reikalavimai maršrutui sudaryti:

5.1. maršruto forma – uždaras daugiakampis, kurio teritorijos siauriausia vieta yra ne mažiau kaip 1 km;

5.2. sudaromas maršrutas turi proporcingai apimti medžioklės plotų vienetė vyraujančias miškų, krūmynų ir pelkių buveines (toliau – buveinės). Maršruto dalys gali būti nustatytos ir atvirais biotopais, jeigu būtina numatyti perėjimą iš nesusisiekiančių tiriamų buveinių plotų;

5.3 maršrutą rekomenduojama nustatyti miško kvartalinėmis linijomis, tačiau negalima nustatyti intensyviai naudojamais keliais (valstybinės reikšmės keliais: automagistralėmis, I-V kategorijos keliais, vietinės reikšmės viešaisiais keliais);

5.4. maršruto ilgis turi būti pasirenkamas toks, kad kiekvienam 1000 ha tiriamų buveinių būtų nustatyta ne mažiau kaip 5 km maršruto, tačiau bendras maršruto ilgis neviršytų 12 km viename medžioklės plotų vienetė ar rezervate;

5.5. rekomenduojama vengti vietų, kur tikėtina, gali būti sutinkami palaidi naminiai šunys.

6. Sudarytą maršrutą apskaitos vykdytojas nubrėžia ant žemėlapiu, kuriame turi būti atvaizduoti šie elementai: miško, krūmynų ir pelkių plotai, miško kvartalinė linijų ir kelių tinklas, vandens telkiniai. Maršrutas žemėlapyje pažymimas raudona linija. Maršrutas gali būti nubrėžiamas ranka ant atspausdinto žemėlapiu arba, naudojantis GIS technologijomis, iš anksto įbrėžiamas žemėlapyje ir atspausdinamas lauko darbams. Rekomenduojamas žemėlapiu mastelis 1:10000 – 1:25000. Žemėlapis su pažymėtu maršrutu spausdinamas ant ne mažesnio kaip A4 formato popieriaus lapo. Žemėlapyje turi būti nurodyta (įrašyta ranka ar atspausdinta) ši informacija: savivaldybės (-ių) pavadinimas (-ai), medžioklės plotų vieneto arba gamtinio rezervato pavadinimas, apskaitos atlikimo data.

III SKYRIUS

APSKAITOMI MEDŽIOJAMIEJI GYVŪNAI, DAŽNUMAS, PROCEDŪRA IR DUOMENŲ SUTVARKYMAS

7. Gyvūnai, kurių pėdsakai registruojami: vilkas, lūšis, paprastasis šakalas, rudasis lokys, šernas, stirna, taurusis elnias, danielius, briedis, stumbras. Kartu registruojami ir naminių šunų pėdsakai.

8. Apskaitą maršrutuose būtina atlikti vieną kartą per medžioklės sezoną sausio – kovo mėnesiais. Konkretų laiką pasirenka apskaitos vykdytojas, kai yra ištisinė sniego danga, atsižvelgiant į šioje metodikoje nustatytus reikalavimus sniego dangai.

9. Apskaita viename maršrute (visame jo ilgyje) turi būti atlikta per vieną dieną. Nepavykus užbaigti apskaitos per vieną dieną, apskaita kartojama iš naujo kitą dieną.

10. Apskaita atliekama tik jeigu sniego danga ir oro sąlygos atitinka šiuos požymius:

10.1. sniego danga ištisinė ir nesuledėjusi, ir ne senesnė kaip 72 val., bet ne šviežesnė kaip 24 val.;

10.2. po snygio nebuvo vėjo ir sniegas nebuvo pustomas;

10.3. apskaitos metu nesninga arba sninga tik tiek, kad tai neturės įtakos apskaitos kokybei.

11. Medžioklės plotų naudotojas apie pradedamą vykdyti apskaitą praneša Aplinkos ministerijos Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento Pranešimų priėmimo ir aplinkosauginių ekstremalių situacijų valdymo skyriui telefonu 8(5) 273 2995, kuris užregistruoja informaciją apie vykdomą apskaitą.

12. Apskaita atliekama einant pėsčiomis arba šliuožiant slidėmis. Draudžiama apskaitą atlikti naudojant transporto priemones.

13. Atliekant apskaitą būtina turėti: apskaitos dokumentus: maršruto žemėlapi (žemėlapius) ir nustatytos formos apskaitos anketą (pridedama), skaitmeninį fotoaparata arba fotografuojantį telefoną, kuriame yra laiko registravimo funkcija, liniuotę ar ruletę pėdsakų dydžiui išmatuoti, apie 10x10 cm dydžio popieriaus lapelių pėdsakų numeriui užrašyti ir rašiklį (rekomenduojama mėlynai rašantis).

14. Pradėdamas apskaitą, apskaitos vykdytojas apskaitos anketoje užrašo datą, laiką, nurodo meteorologines sąlygas, savo vardą ir pavardę, kontaktinę informaciją. Pritrūkus vietos įrašams viename lape, imamas naujas apskaitos lapas, apskaitos anketos I dalyje nurodytina pagrindinė informacija pakartojama. Apskaitos anketos II dalis pildoma tęsiant pėdsakų numeraciją toliau.

15. Aptikęs kiekvieną pėdsakų grandinę, kuri kerta apskaitos maršrutą arba kad žvėrių eita tuo pačiu keliu, kuriuo vykdoma apskaita, apskaitos vykdytojas:

15.1. žemėlapyje brūkšnine linija pažymi pėdsakų trajektoriją, nurodo judėjimo kryptį, suteikia pėdsakams numerį, pradėdamas nuo 1;

15.2. apskaitos anketoje įrašo pėdsako numerį ir nurodo identifikuoto gyvūno rūšį;

15.3. nustatęs, kad keletas tos pačios rūšies individų maršrutą kirto vienu taku, jų pėdsakus registruoja kaip vieną pėdsaką, suteikdamas vieną numerį žemėlapyje ir apskaitos anketoje, įrašydamas joje vieną eilutę;

15.4. nustatęs, kad keletas tos pačios rūšies individų maršrutą kirto aiškiai matomomis atskiromis pėdsakų trajektorijomis, jų pėdsakus registruoja kaip atskirus pėdsakus, suteikdamas jiems atskirus numerius žemėlapyje ir apskaitos anketoje, įrašydamas joje atskiras eilutes;

15.5. įtaręs, kad tuo pačiu pėdsaku skirtingomis kryptimis praėjo individų grupė, seka pėdsakais, kol nustato tikėtiną individų skaičių. Jeigu pėdsakų grandinę paliko didelė individų grupė, apskaitos vykdytojas gali intuityviai nuspręsti, kiek buvo individų, išskyrus registruojamų

plėšriųjų žvėrių, kurių skaičių siekiama nustatyti tiksliai. Tais atvejais, kai spėjama, kad individai ar jų grupės skirtingomis kryptimis praėjo tuo pačiu pėdsaku, apskaitos vykdytojas patikrina šią aplinkybę pasitraukdamas nuo maršruto iki pėdsakų išsiskyrimo vietos. Pasitvirtinus spėjimui, žemėlapyje ir anketoje pėdsakams suteikiami atskiri numeriai (taip žymima net, jei vykdytojas mano, kad abiem atvejais būta to paties individo ar jų grupės);

15.6. pėdsakus priskyres kuriai nors apskaitomų plėšriųjų žvėrių rūšiai, naminiam šuniui ar stumbrui, nustato pėdsakus palikusių individų skaičių (jeigu reikia patikslinti galima pasitraukti nuo maršruto iki pėdsakų išsiskyrimo vietos) ir įrašo į apskaitos anketą. Šernų ir elninių žvėrių individų skaičius nenustatinėjamas;

15.7. pėdsakus priskyres kuriai nors apskaitomų plėšriųjų žvėrių rūšiai, stumbrui ar naminiam šuniui, pėdsakus nufotografuoja ir į apskaitos anketą įrašo fotografavimo laiką 5 minučių tikslumu.

16. Fotografuojant pėdsakus turi būti:

16.1. fotografuojamas pėdsakas, geriausiai atitinkantis identifikuojamos rūšies požymius;

16.2. fotografuojama: vienas atskiras pėdsakas atspaudo ir pėdsakų grandinės vaizdas;

16.3. fotografuojama iš viršaus, prie pėdsako pridėjus liniuotę ar ruletę pėdsako dydžiui nustatyti ir lapelį, ant kurio prieš tai užrašomas pėdsako numeris, atitinkantis nurodomą apskaitos anketoje.

17. Baigęs apskaitą, apskaitos vykdytojas pasirašo apskaitos anketoje, parengia apskaitos suvestinės elektroninę lentelę Exel formatu pagal Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – tarnyba) interneto tinklalapyje paskelbtą formą ir ne vėliau kaip per 10 dienų visus apskaitos dokumentus perduoda tarnybai elektroniniu paštu zveriuapskaita@vst.lt prieš tai juos sutvarkęs pagal šiuos reikalavimus:

17.1. maršruto žemėlapis ir apskaitos anketa (anketos) skenuojami spalvoto skenavimo režimu arba fotografuojami skaitmeniniu fotoaparatu ar fotografuojančiu telefonu. Maršruto žemėlapis ir apskaitos anketa (anketos) išsaugomi .pdf arba .jpg formatu. Išsaugant šiuos elektroninius dokumentus, nurodomas medžioklės plotų vieneto arba gamtinio rezervato pavadinimas ir apskaitos metai, pavyzdžiui, „Girele 2018.jpg“;

17.2. pėdsakų nuotraukos išsaugomos .jpg formatu. Pėdsakų nuotraukos elektroninio dokumento pavadinime nurodoma nuotraukos padarymo data, laikas ir pėdsakų numeris, atitinkantis nurodytą apskaitos anketoje, pavyzdžiui, „2018-02-20 12-45 Nr. 13.jpg“;

17.3. apskaitos anketos (arba anketų, jeigu buvo užpildyta daugiau nei viena anketa) duomenys suvedami į vieną elektroninės lentelės dokumentą. Elektroninės lentelės formą apskaitos vykdytojas parsisiunčia iš tarnybos tinklalapio rubrikos „Žvėrių apskaita“. Elektroninė lentelė išsaugoma .xls formatu;

17.4. visi elektroniniai dokumentai, susiję su atlikta apskaita viename apskaitos maršrute, sutraukiami į atskirą elektroninį archyvą (pavyzdžiui, 7-zip). Elektroniniam archyvui suteikiamas pavadinimas, kuriame nurodomas savivaldybės pavadinimas, medžioklės plotų vieneto ar gamtinio rezervato pavadinimas ir apskaitos metai, pavyzdžiui, „Sirvintos Girele 2018.zip“.

18. Apskaitos duomenis analizuoja tarnyba. Analizuojant apskaitos duomenis pirmą kartą, įskaitmeninami maršrutai, apskaičiuojamas jų ilgis kilometrais. Kasmet iki gegužės 1 d. tarnyba apskaičiuoja kiekvienos žvėrių rūšies pėdsakų dažnumo indeksus šalies mastu ir atskirose apskrityse ir paskelbia juos tarnybos interneto tinklalapyje:

18.1. 1 km pėdsakų maršruto, kuris nustatomas aptiktų pėdsakų skaičių padalijus iš maršruto ilgio;

18.2. 1 km pėdsakų maršruto per 24 val., kuris nustatomas aptiktų pėdsakų skaičių padalijus iš maršruto ilgio ir parų, praėjusių po sniego iškritimo, skaičiaus.

19. Tarnyba, atlikusi duomenų analizę, apie medžioklės plotų naudotojus, kurie neatliko apskaitos arba nepateikė jos duomenų, informuoja atitinkamo Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamentą.

Medžiojamųjų gyvūnų apskaitos pagal pėdsakus sniege metodikos priedas
APSKAITOS ANKETA

Lapo Nr. _____

I. Pagrindinė informacija								
Savivaldybė(-s), į kuria (-s) įeina apskaitos maršrutas								
Medžioklės plotų vieneto arba gamtinio rezervato pavadinimas								
Vykdotojo vardas, pavardė (<i>didžiosiomis raidėmis</i>)								
Vykdotojo tel. Nr.								
Apskaitos data: 20__-__-__				Paskutinį kartą snigo prieš		val.		
Oro temperatūra: _____ °C				Sniego dangos storis		cm		
II. Aptikti ir atpažinti pėdsakai								
Pėdsako Nr. ¹	Rūšis ²	Individu gausa	Pėdsako fotografavimo laikas ³ (val., min.)		Pėdsako Nr. ¹	Rūšis ²	Individu gausa	Pėdsako fotografavimo laikas ³ (val., min.)

Šioje anketoje yra iš viso _____ įrašų apie aptiktus pėdsakus.

Kita svarbi informacija: _____

Vykdytojas _____
 (vardas, pavardė)

_____.
 (parašas)

Pastabos:

- Atitinka aptikimo eilės tvarką.
- Registruojamos rūšys: vilkas, lūšis, paprastasis šakalas, rudasis lokys, šernas, stirna, taurusis elnias, danielius, briedis, stumbras, naminis šuo.
- Fotografuojami tik plėšriųjų žvėrių, stumbrų ar naminių šunų pėdsakai.